

Наукове життя Центру

Роман ГРИЦЬКІВ

НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ У ЛЬВОВІ: "ТРЕТІЙ ФРОНТ У ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ: 1939–1947 РОКИ"

12 травня 2003 року у Львові Історично-філософська секція НТШ і Центр досліджень визвольного руху провели наукову конференцію, присвячену проблемам українсько-польського конфлікту періоду Другої світової війни – "Третій фронт у Західній Україні: 1939–1947 роки". Ця тема набула надзвичайно актуального звучання у зв'язку з відзначенням подій 1943 року на Волині та прагненням польської сторони у його контексті домогтися засудження на державному та суспільному рівнях діяльності Української Повстанської Армії.

В ажіотажі довкола нав'язаної ззовні річниці керівництво нашої країни та окремі організації, прикриваючись мотивами розвитку демократії, закладають основи для розкаяння за антипольські злочини УПА. При цьому вони явно оминають потребу з'ясувати суть самої проблеми. Глибоко переконані в тому, що такий поверховий підхід не відповідає ні національним інтересам України, ні тим більше будь-яким науковим принципам, львівські історики основною метою кон-

ференції визначили поглиблення бачення причин і наслідків конфлікту та формулювання відповідних науково обґрунтованих висновків, які були б основою позиції української історіографії, влади та громадських організацій при доведенні безпідставності обвинувачень та домагань з боку наших західних сусідів. Для реалізації поставлених завдань до участі у цьому науковому форумі були запрошені відомі в Україні та за її межами історики-професори Ярослав Дашкевич, Володимир Косик, Степан Макарчук, Володимир Сергійчук, Юрій Сливка, а також молоді дослідники – Володимир В'ятрович, Олександр Дарованець, Микола Посівнич та інші. Окрім того, запрошено учасників визвольних змагань, зокрема командувача УПА Василя Кука, представників громадських організацій та журналістів. Прагнучи ґрунтовно і комплексно розглянути поставлену проблему, доповідачі порушили низку її ключових аспектів. Зокрема, об'єктом їхнього дослідження були: польський фактор в історії та сьогоденні України; українсько-польський конфлікт, його причини та наслідки; роль населення Західної України в планах політичних сил у роки війни; боротьба ОУН з репресивною політикою польської влади та її позиція щодо Польщі загалом у міжвоєнний період; антиукраїнський терор Війська Польського в 1939 році; спроби українсько-польських переговорів під час війни; висвітлення польською історіографією українсько-польського конфлікту та інше. У виголошених промовах та дискусіях учасники конференції дійшли наступних висновків:

– українсько-польський конфлікт потребує ґрунтовного вивчення; – українсько-польське протистояння необхідно розглядати в широкому контексті його причин з міжвоєнного періоду та часу світової війни і не обмежуватися 1943–1944 роками, які були лише частиною комплексу подій 1939–1947 рр.;

– українські акції проти поляків не мали спланованого чи геноцидного характеру, як вважають численні польські дослідники. Вони були реакцією народних мас на політику Польщі у міжвоєнний період, на терор польського національного підпілля і поляків у допоміжній поліції та радянській партизанці;

– польська сторона проводила численні антиукраїнські акції, джерелом яких був великодержавний шовінізм, що особливо яскраво виражався у прагненні зберегти кордон 1939 року;

– ОУН-УПА завжди підтримували право кожного народу на державність у своїх етнічних межах; на основі цього переконання вони намагалися порозумітися і з польською стороною, залучивши її при цьому до боротьби з гітлерівським та сталінським режимами. Проте через несприйняття більшістю польського суспільства думки про незалежність України усі спроби налагодити співпрацю між обома підпіллями або зазнавали краху, або обмежувались локальним характером;

– українсько-польське протистояння висвітлюється польською історіографією переважно у вузьконаціональному, односторонньому та джерельно обмеженому руслі. В результаті дослідженням притаманні антиукраїнські стереотипи та упередження.

Також об'єктом жвавих обговорень стала реакція українського суспільства та особливо української влади на домагання з польського боку осудити УПА. Учасники конференції зійшлися на тому, що ажіотаж, піднятий навколо подій на Волині, – це українофобська акція польських шовіністів, спрямована на фальсифікацію та викривлення історії. На жаль, сьгоднішнє керівництво нашої країни не може відповідним чином захистити історичну правду та пам'ять свого народу. Разом з окремими мас-медійними угрупованнями воно задля політичних та фінансових дивідендів втратило будь-яку моральну відповідальність, а тому здатне на кроки, які суперечать інтересам української державності. Українська сторона, – як переконані дослідники та присутні на конференції представники громадських організацій, – не повинна в односторонньому порядку просити вибачення за волинську трагедію, оскільки це було б рівнозначним вибаченню за прагнення до національного визволення. Оскільки українсько-польський конфлікт часто використовується різноманітними силами для реалізації власних політичних цілей, існує нагальна потреба переведення цієї проблеми у

сферу наукового опрацювання. Єдиним шляхом для цього буде активізація її досліджень в Україні. Дуже важливим моментом проведення самої конференції був не лише її високий організаційний рівень, забезпечений Я. Дашкевичем та В. В'ятровичем, але насамперед участь значної кількості молодих дослідників, на яких в основному і покладаються завдання подальшого вивчення порушених у ній питань. В цілому проведена конференція засвідчила, що, незважаючи на намагання певних кіл українського суспільства створити "атмосферу покаяння", є національно свідомі дослідники, які, керуючись тверезою оцінкою ситуації та принципом наукової об'єктивності, здатні за допомогою ґрунтовного вивчення та дискусії відстояти історичну правду, честь та гідність свого народу.

Сучасні тенденції вивчення проблеми в Польщі не залишаються поза увагою з боку української сторони та отримають гідну відповідь.

Центр досліджень визвольного руху

Український визвольний рух

Збірник 1

Відповідальний редактор – Володимир В'ятрович

Літературний редактор – Марія-Мирослава Ізбенко

Дизайн – Ольга Сало

Верстка – Михайло Сенчишин

Відповідальна за випуск – Ярина Ясиневич

Віддруковано в друкарні видавництва "Мс"